

Ludvík Aškenazy - Vajíčko

Člověk má mnoho přátel, které viděl jen letmo. Nějak se mu připletli do života, měli v něm svůj malý výstup a zmizeli ze scény. Bud' řekli „Pan hrabě byl raněn v souboji“, anebo „Alenka vás srdečně pozdravuje, ale víc nesmím vyřídít“. Přitom se na vás zasvěceně usmáli anebo si tajně vzdychli, anebo prostě hezky odešli, vzpřímeně a s citem.

Každý život má své hrdiny a staty. Není nám souzeno znát jejich skutečnou roli ve hře. Koho považujeme za hrdinu, bývá často staty; štek našeho života se někdy stává osudem.

Byl jeden člověk, jmenoval se, řekněme, Pokštefl. Chodil před válkou na gymnasium, dokonce klasické, domníval se tudíž, že smyslem života je ono slavné *carpe diem*. Jiné latinské přísloví si nepamatoval, ale ze dne si utrl, co se dalo. Rozptyloval se snadno a bujně na cizí účet; jeho záliba byla volat neznámé lidi telefonem a dělat si z nich známá šprtouchlata. Představoval se jako dozorčí úředník telefonní ústředny a žádal nezkušené babičky, které byly samy doma, aby našly krejčovský metr a změřily telefonní šňůru od zdi k přístroji.

Měl-li špatný den, ozval se ovšem jako pohřební ústav a nahlásil dovoz vyřezávané rakve pro člověka, který zvedl telefon. Říkal:

- Tak vám tu rakev vezem, natáhněte si rubáš. A čekejte vleže.

Anebo nařídil:

- Přijďte laskavě zítra o sedmé hodině ranní na Střelecký ostrov se svým papouškem, budete oba povinně očkovaní. Děkuji vám.

Zvláště si zasedl ten mladík na majitele telefonního přístroje číslo to a to. Jmenoval se Eduard Kohoutek a byl, jak se tehdy říkalo, soukromník. Týden co týden se v pátek ve tři hodiny konal tento telefonní hovor:

- Dobrý den!

- Dobrý den.

- Je prosím doma pan Slepíčka?

- O, nikoliv! odpovídal kultivovaný hlas po krátkém odmlčení, – u telefonu Eduard Kohoutek.

- Tak Slepíčka není doma? říkával pokaždé s novým úžasem student. – A snesla vám včera vajíčko?

- Nikoliv, nesnesla, odpovídal klidný, zdvořilý hlas. – Máte rád vajíčka, studente?

- Vejce z duše nenávidím, pravil mladík. – Tak to bude asi omyl.

Zavěsil a pak se celý týden těšil, že zase zavolá pana Kohoutka, v pátek ve tři hodiny odpoledne, a bude chtít pana Slepíčku.

Pan Eduard Kohoutek byl vždycky stejně přívětivý a sonorní. Neříkal *dacane* nebo chytráku nebo, což je ještě horší, mladý muži. Sluchátko pokládal decentně.

Student žil, a tudíž stárl. Úspěšně proklouzl pubertou, dozráváním a nakonec zkouškou dospělosti i imatrikulací na fakultě. Hlas se mu ustálil v sytý baryton, dokonce okouzující. Každé ráno se holil.

Svět, který s ním částečně počítal pro neznámé cíle, pokračoval ve svém nezávislém vývoji. Spadly na něj první bomby, to bylo v Polsku.

Pak přišel 17. listopad 1939 a pan Kohoutek čekal v pátek ve tři hodiny marně. Stručně řečeno, z koncentráku se nedalo telefonovat. Tak se ten mladý muž alespoň v tomhle směru polepšil.

Co se s ním všechno stalo, to je jiná povídka anebo román. Trochu měl štěstí, kapánek se v tom naučil chodit, a vůbec, byl to takový neřád. Přežil to.

A když se vrátil do Prahy, bylo to jedenáctého května, pátek, za deset minut tři. Řekl si:

- Než bych si vymyslel, jak znovu začínat... stejně nic nevymyslím... než bych si tím lámal hlavu, začnu tím, že zavolám pana Kohoutka. Je to jediné číslo, které si pamatuju.

Zašel tedy do malé osamělé budky, ještě byla šedivá z války. Ruka se mu trásla, s tím se už nedalo nic dělat. Na tváři se mu objevil výraz oné pořouchlé bujnosti a zlomyslného potěšení. Vytočil číslo.

- Dobrý den, řekl.
- Dobrý den.
- Je prosím doma pan Slepíčka? řekl, a málem se rozplakal. Na druhé straně někdo dlouho mlčel. Pak řekl:
- Tak ty žiješ, uličníku? No, to je báječné.
- Žiju, pane Kohoutku, řekl bývalý student. V tu chvíli pocítil, že do něho skutečně vstupuje život. Pocítil to zvýšeným tepem a radostí až k zalknutí. Uslyšel zpívat své tělo.
- Musíte tam přece mít někde slepičku, řekl. – Nesnesla vám včera k snídani vajíčko?
- Ale snesla, snesla, pravil starý pan Kohoutek. – Včera snesla, mrcha. Krásné bílé vajíčko. Přijďte si na ně, pane uličníku, uvařím vám je naměkko.
- A to je vlastně všechno, ale kdoví?

carpe diem – užij, užívej dne (citát z Horatia, Ódy)

rubáš – košile do rakve

sonorní – zvučný, plně znějící

decentní – slušný, jemný, zdrženlivý, nenápadný

AŠKENAZY, Ludvík. *Vajíčko*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1963.

- 1) Tento autor s pohnutým osudem je v Čechách téměř zapomenutý (1968 emigrace, do r. 1989 zakázaný). Kterou jeho pohádkovou knížku znáš z Večerníčku?
- 2) Jakým stylem píše o válce, uzavření vysokých škol a koncentračních táborech?
- 3) Které postavy v povídce vystupují? Jaké mají povolání?
- 4) Kdy se potkají?
- 5) Proč nemohl Pokštefl telefonovat oněch 5 let?
- 6) Jaké pocity Pokštefl cítil, když znovu telefonoval?

Řešení:

- 1) Putování za švestkovou vůní (o trpaslíkovi Pitřýskovi).
- 2) Lehce, s nadhledem a humorem, na vážné věci se dívá přes humor.
- 3) Student Pokštefl a podnikatel Kohoutek.
- 4) Každý pátek ve tři hodiny před válkou a po válce.
- 5) Byl v koncentračním táboře.
- 6) Pocítil radost ze života, mladickou pot'ouchlost, dojetí.